

ՀՈՎԻԿ ԱՖՅԱՆ

Տիտղոսական պատճեններ

Կայլերից մեկի լրագրողը, Համո Սահյանի 100-ամյակի առիթով, անցյալ երեսաքրի օրը զանգահարել էր ԱԺ որոշումամբ կողմերի՝ դարձելու, թե արդյո՞ք նրանի կարդի՞ւմ են մեծանուն քանատեղ-ծին, եթե կարդում են, աղա հավանո՞ւն են: Անկեղծ ասած, միայն այս ժեղեկու-թյունը քավական է հասկանալու համար, որ մենք մի ժեսակ ժխուր երկրում ենք ապ-րում, ժխուր ոչ թե ոչ ոչ միայն բաղաքացի-ների տրամադրության ժեսանկյունից, այս ժխուր՝ առաջին հերթին հաօվի առնելով երկրում իրենի դրսքունը, ստեղծված իրա-վիճակը: Որովհետև, օրինակ, եթե ամե-րիկյան ԶԼՄ-ներից մեկի լրագրողությին ո-րուեր, ասենք, Նեմինգույեի ծննդյան օր-վա կաղակցությամբ ննան հարցում ա-նել ԱՍՄ Սենատում, հարգարժան սենա-տորներ կժմտային միայն եւ այդ ժմիթից լրագրողությին կիավականար, որ իր սվյալ հարցումը մեղմ ասած միամիտ է, որովհե-տև սենատորն, «իհարկե գիտ իր ժողովր-դի մեծանուն դեմերին եւ իհարկե կար-դում է նրանց գործերը» (Եթե անգամ չի կարդում): Նույնը՝ եթե քիչանական Լոր-ենիր դալախ ներկայացնուցիչ ազնվա-կաններից ինչ-որ լրագրող փորձեր դար-գել, թե կարդի՞ւմ են նրանի արդյո՞ք Օսկար Ուայլը:

Բայց մենք Քայլատանում ենք աղրում,
իսկ Քայլատանը տխուր երկիր է: Քայլ
լրագրողութուն հարցին ի դատասխան, Աժ-
դականականութեալից հանրապետական
Նահանջե Գեւորգյանը ասել է. «Ոչ, չեմ
սիրում, չեմ էլ ընթերցում»: Մինչ լրագրո-
ղը, գուցե հիմարափված, փորձել է ան-
ջատել հեռախոսը, դրա մյուս կողմից
դատականականութեալ է. «Աշխասարակ
գրեր չեմ ընթերցում»: Նոյն հարցով
նոյն լրագրողը զանգահատել է մեկ այլ

հանրաբետականի՝ Առաջել Մովսիսյանին, ով առավել հայտնի է՝ Ծմայս անունով։ Վերջինս լրասախանելի է։ «Բան ու գործ չունե՞՞ Յան Սահյան Եվ դրել. ավելի կարեւոր գործեր կան»։

Ես չգիտեմ, կամիսազգալով այս ամենը, թե՞ ոչ, բայց Դամո Սահյանը հասցրել էր ասել.
«Ինձ ճանաւոր մի թիս ոժմար է.

«Իսա ամամշով պի լիք լօգար է,
Դասկացեմ, Էլի, ես մի թիք քարդ եմ,
Զարի տես տինդ եմ, հողի տես փիս-
րում,

Ինչուս չինի՝ դեռ մի թիշ մարդ են»։

Բայց Յան Սահյանն, իհարկե, ոչ մի
կատ չունի Յայտաւանում այսօր ծավալ-
վող Շերվանդական իրադարձություննե-
րի, առավել եւս այս հոդվածի լուսանկա-
րի հետ: Կյա ամենի հետ կատ ունի գիրքը,
գիրք կարդալը: Ծառուկյանի աջ կողմում

Ասած է ՀՀ առաջին նախագահը: Steinmeier-ի պետքանիշին հաճախ համարում են նաև միակ նախագահ, այն առումով, որ ՀՀ առաջին նախագահական ընտրությունները, որտեղ նա հաղթեց եւ ընտրվեց

ՀՅ Նախագահ, միակ լիգին ընտրություններն էին անկախ Հայաստանում: Իր բոլոր, եթե կուզե՞տ անգամ անթիվ-անհամար թերություններով հանդերձ, Str-Պետրոսյանին չես կարող մեղադրել ոչ ինտելեկտուալ լինելու մեջ: Ավելի դարձ ասած՝ նա գիր կարդացել է, գուց կոնկրետ Սահյանին չի սիրում, բայց գիր սիրում է:

Ծառուկյանի ձախ կողմոն նստած է Րաֆֆի Հովհաննեանը: Եվ ինտելեկտուալի, արևմտյան հրաշավի կրություն սացած: Նրա համախոհները դնդում են, որ անցյալ տարի նախագահական ընտրություններում հենց Րաֆֆին ընտ-

Fu htsn®

Ծովան առանձնահատուկ եղ է: Ենց այնտեղ հնարավոր է իմանալ ամեն բան: Ընդ որում, բանի որ այդ տեղեկությունները տարբեր աղբյուրներից են, կարելի է վերլուծել եւ գՏնել իրական դասկերը: Օրինակ, վարումագլուխիկ վաճառող՝ որդես կանոն գեր կնոշից, կամ հակառակ՝ ջղագված ու կիսասափրված դեմքով, ըստ ամենայնի՝ գհեցը լավ չինած տղանարդուց կարելի է իմանալ, որ իրականում Հովիկ Արքահայր վաղուց եր ցանկանում դաշնալ վարչապետ, այդ նորատակով էլ Տիգրան Սարգսյանի «տակը փորում էր», բայց բանի որ վերջինս կարողանում էր Եվրոպայից փող բերել, Սերժ Սարգսյանը նրան չէր հեռացնում, իսկ իմաս, երբ Եվրոպայից փող բերելը դաշնել է անհնարին, կորել է Տիգրան Սարգսյան-վարչապետի անհրաժեշտությունը, հետեւաբար Հովիկ Արքահայր ան իրատակեած եղաւ իր հայութեած ու առանձնահատուկ տեղեկությունը հասվի առնելով: Ընդ որում, տուկայում մեր արկածները կարող են այսանով չափարարել: Օրինակ, կանաչի վաճառող սղիսակ մազերով կեղտոս գոնոցով եւ ակնոցներով կնոշից մենք կարող ենք իմանալ, որ Հովիկ Արքահայրը առաջին հերթին ցանկանում է, որ իր կառավարությունը լինի լայն կողայիշին՝ ներառելով Շառուկյանի կուսակցությունները ու դաշնակցականներին: «Օրինաց երկրին» Արքահայրը «ատելով ատում է», եւ չի ցանկանում աշխատել նրանց հետ: Բայց, եթե հանկարծ Շառուկյանն ու դաշնակցականները որուեն, որ չեն ուզում մասնել կառավարություն, աղա Արքահայր նախարարներ կնշանակի՝ Գյումրու նախկին բաղադրատես Վարդան Դուկայանին, Սյունիիի նախկին նարզամետ Սուրեկ Խաչատրյանին, եւ ուրիշ «լավ տոերիի»:

կին հասել է, հատկապես, որ նրա խնամի Գագիկ Ծառուլյանն ուղղակի սղարնացել է Սերժ Սարգսյանին, թե՝ կամ «իմ մարդուն ես նշանակում», կամ էլ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի հետ լցուում ենք Ազատության հրապարակն ու այդեւս բոլորվ, առանց որեւէ աղոթքի գալիս ենք ուղիղ նախագահական։

Մենք, իհարկե, կարող ենք հավատալ այս տեղեկություններին, կարող ենք չխավատալ, քայլ ուզենին, թե չուզենին, այս տեղեկությունը մնանելու է մեր մեջ, եւ այս թենայով յուրաքանչյուր նորություն ընկալելու ենք նաեւ այս

Սեր տեղեկատվությունն էլ ավելի ամբողջական տես կտանա, եթե հանկարծ որոշենի դանիր էլ գնել։ Պանիր վաճառող միջին տարիի, բարձրահասակը եւ նիհար տղանարդ նեզ կասի, որ ով-ով, քայլ գյուղանետառության նախարար հաստա չի մնալու իր դաշտուում, որովհետեւ Հովիկ Արքահամանը, որ-դես գյուղում ծնված մարդ, ավելի լավ թեկնածու ունի։ Պանրավաճարից հենց կիմանանաւ նաեւ, որ Արարատ մարզի Միջան գյուղում (Հովիկ Արքահամանի ծննդավայրն է), եւս կանգևագեն կառավարության

Ծովայից մենք դուրս կգանք ոչ
հոյայն վարունգ-լոլիկ-կանաչի-
որդ գմած եւ մսի մասին՝ Երա-
լուվ, այլև Երկի, Պուտիմի,
ու գիշերային հաղորդագրու-
թունների մասին հրաշայի տե-
սեկացված։ Արդեն բակում, եթե
անորի համովայենք, մենք նաև
նորայացն եւ շատ սույզ կա-
նանք, թե կոնկրետ ով, երբ եւ ին-
քառ է նշանակվելու նախարար,
ոխնախարար, նախարարի սի-
լիի, եւ արտասահմանյան Եր-
ևներում Քայաստանի դեսպա-
նականին և այսուրանի տե՛-

Տաստիլի կլոց Խամսինար էս։ Տանը, երբ Երեխաները թույ-
ստեն, մենք անդայման կմս-
նմ համակարգիչ առջեւ եւ
իշետենմ օրվա իրադարձու-
թուններից՝ արդեն դաշտունա-
ան ԶԼՍ-ների միջոցով։ Ճենց
արանց էցերում կկարդանի, որ

Հայոց պատմութեանը, ու Շնովիկ Արքահամյանը վաղորոց ցանկանում դառնալ Վարչածես, այդ նորատակով էլ Տիգրան արգսյանի «Տակը փորում է», այց, բանի որ...»։ Մեկ այլ տեղ կարդանի, որ «Շնովիկ Արքահամը առաջին հերթին ցանկարում է, որ իր կառավարությունը նիս պատ կուտահենի»։ Մերակե-

Վեց ՀՀ նախագահ: Իհարկե, ինչողես եւ
ՏՌ-ՊԵՏՏՐՈՍՅԱՆԾ, Շաֆֆին եւս բազմա-
թիվ թերություններ ունի, բայց նա էլ գիրք
կարդալ սիրում է, ավելիին՝ հաճախ է իր ե-
լլույթներում իր կարդացած գրեթեց մեջքե-
րումներ անում, ինչողես եւ ՏՌ-ՊԵՏՏՐ-
ՍՅԱՆԾ:

Նրանց կենտրոնում նստած է Գագիկ Ծառուկյանը, գուցե, որովհետեւ Ծառուկյանը սիրում է միշտ կենտրոնում նստել, կամ որովհետեւ հանդիպումը կայացել է Ծառուկյանի՝ այսպես կոչված «հյուրատանը», որտեղ Հայաստանում գտնվելու ժամանակ աղթել է, օրինակ, Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն, մանկահասակ որդու՝ Կոյսա Ալեքսանդրովիչը հետ, ում հանգիստն ավելի բովանդակային է եղել օմորհիկ Ծառուկյանի հայտնի «ամճնական զազանանցի»: Ես չգիտեմ, թե ի՞նչ են նշանում ինտելեկտուալներ *Ste-Պետրոսյանն* ու *Րաֆֆին*, կամ նշանո՞ւմ են արդյո՞ն նրամի, թե հանգամանմերը նրանց, ահա, հենց նրանց, որտեղի բերեցին-հասցրեցին: Գուցե երկուսն էլ մեծ հաշվով թքած ունեն դրա վրա, որովհետեւ՝ «ավելի կարեւոր գործեր կան»... Փաս է, որ այս լուսանկարը մեր երկրի ճացրիս դասելուն է, մեր՝ ժխուր երկրի, որը ժխուր է, որովհետեւ ինտելեկտուայի մոտ չեն գնում, գնացողն ու աջ-ձախս տեղապուրողն է ինտելեկտուալը:

Իրականում Գագիկ Ծառուկյանը վաս մարդ չէ, ավելին՝ խելացի է, ու ամենեւին մեղավոր չէ, որ հարուս է, անասելի հարուս: Ի արթերություն շատ-շատերի, նա շատ թերություններ չունի, նրա թերությունը մեկն է...

Համն Սահյանի մասին կարծիք հարց-
նող լրագրողը Ծառուկյանին չի զանգա-
հարել: Ավեստ, չնայած՝ փառ Ասծոն:

ԱՐԱՄ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

հաղաքական վերլուծաբան,
բանասիրական գիտությունների
թեկնածու

2000-ականների կեսերին,
եր եվրոպական շատ դեռև-
րյուններ մեկը մյուսի հետեւց-
դաստիարակութեա դաստիարակու-
թին Օսմանյան կայսրությու-
նում Հայոց ցեղաստանության
փասթը, Հայաստանում եւ Սփյուռքում արդարության ըն-
դալից հադրաւակի զգացու-
մով շատ բարեկան ու հա-
ստրակական գործիչներ, մա-
վորականներ ու դարձադիս սր-
ացագ մարդիկ մտրում էին
հայադարձանության հեռան-
կարների ըուրջը: Մենք միմյանց
հարցում էինք, թե ի՞նչ կլինի
այն բանից հետո, եր Հայոց
ցեղաստանությունը դաստիա-
րին ճանաչվի ԱԱՆ-ում եւ սկ-
սի բնարկել Թուրքիայում,
ի՞նչ համախմբող զաղափառու-
մենք միավորելու աշխարհա-
փյուր հայերին, ինչողև ենք
կառուցելու մեր հարաբերու-
թյուններն այսօրվա բուրքական
դեսության եւ բուր հասար-
կության հետ: Եթե չեմ մոռացել,
այդ օրերի ոգեւորությունը
ծնում էր հարցեր, որոնք, օրի-
ծակ, հայաստանյա իրավ-
ության մեջ խթանեցին առա-
ջատար բարեկան ուժերի
բյուրեղացած մուտքունները
մեր դահանջանիրական դայ-
բարի հետագա ռազմավարու-
թյան ու մարտավարության
մակաման ուղղությամբ: Ծիծե-
ցնեմ ճանել, որ այդ օրերին եր,
եր հայությունն իր համար
դարձեց, որ հասունացած է
Հայոց ցեղաստանության ճա-
նաշումը ժամանակակից Թուր-
քիայում բարձրացնելու ու բն-
արկեկու հարցը, ակնկալելով
անցյալի հետ անկեղծ առեւ-
տում, սեփական դամական
անցյալի ճանաչում եւ որ, օրա-
կարգում դարձավ զիսավոր,
ցեղաստանության գործի իրա-
փահանջորդների փոխհատու-
ցում: Ենց այս ռազմավարու-
թյունն է, հայտարարված կամ
չհայտարարված ճենով, ընկել
Հայաստանի բարեկան ու
հասարակական ցաջակների,
դահանջանիրությունը դրու-
յամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե մենք դոփում
ենք սեղում, կամ նոյմակ հե-
քը բարեկան մեր ապրում:
Այս գերլուծական հայությունը
գործունեության հիմքում:
Անել, որ այս ռազմավարու-
թյան իրականացման ուղղու-
թյամբ մենք շատ հեռու ենք
գնացել, կիներ չափազանցու-
թյուն: Բայց ճիշտ չեն ճանել այն
ժեսակետը, թե

ԱՆԱՐԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

Էղբար Հիլզենրաթի 1989-ին գրած «Վերջին մտի հերիաթը» վելու անմիջադիմու ուսաղրություն գրավեց՝ արժանացավ Ալֆրեդ Շյորիին մրցանակին: Հոլովաչությունը վերաբերած հրեա Հիլզենրաթի Հայոց ցեղասպանության մասին գրած հիմքայի վելու առիթ սվեց գերմանացի բնադրամերից ոմանց համարձակ հանձնատություն անել, թե այն գեղարվեստականությամբ գերազանցում է Վերֆելիի «Մոհաս Լեռան 40 օրերը» վերին: Տարիներ առաջ այն բենադրվեց Ֆելլքախի Պոլիգոն թատրոնում, իսկ 2014-ի մարտի 21-ին Շույշ՝ Բադեն Վյուրտեմբերգ երկրամասի Կոնստանցի թատրոնում առաջնախաղն ընդունվեց սկանդալով հունցվածքամբ մթնոլորտում՝ թուրքերի մոտ 200 հոգացոց բռնորդի ցուց, ոսիկաններ, համովաստեսի ջերմ ծափեր: Մարին Փորթմանը բեմադրությունը մեծ հաճախելիություն էր աղահովել՝ դրսիներայի բոլոր տոմսերը սղառվել էին: 2005-ին գերմանական «Շմիգելին» սված հարցարույցում Հիլզենրաթը վերի մասին ասել էր. ««Վերիաթը...» մարդու դուքքին է, դրեգին՝ սեւ հունորով»: Պոետիկ կամ գրականագետների բնորումամբ եղիկականայցնելու Կոնստանցի թատրոնի համարձակ փորձն այնպիսի ճանապարհ անցավ, որ սեւ բառը չես ջնջի... իսկ հունորի փոխարեն թուրքերի գործելակերպին PR անունը կտա: Թուրքերի հաւաքարը, թե իրենց բռնորդի արօավը կահարեւի Կոնստանցի թատրոնի դեկավարությանը եւ կիաջողեն տաղալել ներկայացումը, չիրականացավ:

Պատմության տարբեր հավածներում դաշնակից Գերմանիային կամ ավելի ճիշճակ նրա մասվորականությանը, դարձվում է, թուրքեմ այնքան էլ լավ չեն ճանաչում: Թատրոնի կառավարիչը դրեմիերայից 3 օր առաջ հանեց ազդագիր՝ Թուրքիայի դրուժ առևտուն սպանված Յանս Դինի խորհրդանական նկարը, Երրոյանի «Մեր դատմության մեջ ցեղասպանություն չի եղել» տողը, թուրքերի բողոքի ցույցը առիթն էր դարձել, ազդագիրն էլ չկա, բողոքի ցույցի առիթ՝ նույնամես: Թուրք հյուղատոսի նամակն էլ նեկ անգամ դրեմիերայի օրը կարդալու արտնություն սկսեցին, բավարար նկատելով դրա լուր ներկայությունը թատրոնի կայիշեջում՝ Յայոց ցեղասպանության փաստականությունը հաստատող այլ գրությունների կողմին: Թատրոնն իր կայիշում հրապարակել է Գերմանահայոց կենտրոնական խորհրդի նամակը, արտասմել Յոյսթիսի համալսարանի դատմության դոցենտ Շան Լուկաս Զիհեգերի թուրքական Ժանուարականության անհերետության նամասին վկայող հոդվածը: Գերմանահայ համայնքային կազմակերպություններ, անհանուր իրենց Վրդովնունը էին հայներ թատրոնի դեկավարությանը՝ հատկապես նկատել ասլով, որ զիսավոր հյուղատոսի՝ Յայոց ցեղասպանությունն ուրացող նամակն առանց մեկնաբանությունների հրադարակելը անրադարձ է թուրք ազգայնամունքի ռեվիզիոնիզմը: ԳԿԽ-ի մամլ հաղորդագրության մեջ բազալտում էր թատրոնի դեկավարությանը՝ շարունակելու Գերմանիայում բնարվեսի միջոցով դատմական ճշնարտության լուսաբանմը, տուրք չալով դաշտնական Թուրքիայի ստեղծման հոգունորդների:

Զիջումների զնացին, գրանցնություն չունեցող երկրում բուրերն են ոռուսն, եղակացրեցինք մեր թերքում: Մենք էլ չենք ճանաչում գերմանացիներին: Նրանք ի վերջո Հիլդենրաթի վետին նցանակ են սկել, ահա երկրորդ անգամ թեմ են բարձրացնում, իսկ թուրքական այս աղմուկի դաշտառով գերմանական մանուլը, հեռուստաեսությունն այնքան զգայում արձագանքեցին բուրքական հակազդեցությամբ, որ կարծես իրավանություն ուա-

ձավ հայկական՝ «առաջատիմ մարդկությունը դիմում դիմում է պահպան մեր արդար դատի համար» բարոյական հաղթարքի դաշտամանվածությունը: Բայց իրավաբանական ամուր ձեւակերպում դեռ չկատարված է առաջարկությունը լինելու են: Ականա դալային արձագանքը ոչ միայն տեղական լրատվամիջոցների՝ թեթերի, հեռուստատեսության ու ւագրության առական դարձել, այլև վելյացարական «Թագեամնացայգերի», որ հետեւում է «Փերիմչելի ընդդեմ Ըվելյացայի» գործի զարգացումներին: Թատրոնի սնօրենին, դերասաններին էլեկտրոնային փոստով սպառագայից նաև նամակներ են ուղարկում, ինչպես մասին հայտնել են իրավադա մարմիններին: Տնօւում է բանեցնում բաղադրիչ իրավադա մամբ: Բայց աղարդյուն՝ դրեմիերայիշ հետ ներկայացնում է խաղակվել է առ դեռ 8 անգամ: Եվ շարունակելու է աղրիշը՝ լի 23-ին, 25-ին, 27-ին, 30-ին թեմ բարձ

«Վերջին մտի հեթաքը» բեմադրել է խաղում են:

մեկնաբանմանք, ուստի դրվելու կամ է եղած դեպքը: «Դրվելու կամ է եղած դեպքը» առաջ է գալիք այս պատճենի վեհականության մասին:

Նետելեմ բաղաբական գործիչների ար-
ձագանդին: Գերմանական մանուկն իրա-
զեկում է, թե դրեմիերային նախորդած
բողոքի ցուցին ներկա է Եղիշ Նաեւ Երկ-
րամասի Եվրոպայի եւ միջազգային հար-
ցերով նախարար, սոցիալ-դեմոկրատ Փե-
թեր Ֆրիդրիխը, նրան ակնհայտ նյարդայի-
նացրել էր հյուսառոսի նամակը, բայց
նա դրա մասին բացահայտ չի արտա-
հայտվել: «Անհրաժեշտ է, որ հասարակու-
թյունը նաման հարցերի մասին խոսի», ա-
սել է նախարարը: Այդուհանդեռձ տաս-
կոս չի ձեւակերպել: Փափուկ բառամ-
թերի ընտրությունը դայմանավորված է
Երկրանասի վաշչաղետ, կանաչների կու-
սակցության անդամ Կրեթչնամի՝ Երկու-
տարի առաջ Անկարա կատարած այցով:

Պարսկած անգյալ, վարկաբեկված ներկա Թուրքական սիսալ հաշվարկ Կոնսունցուս

Թուրքական սխալ հաշվարկ Կոնսանցուս

րանալ: Ուստի թուրենին այլ բան չի
մնում, քան բնադրատել Կոնստանցի
թատրոնի դեկավարությանը՝ նրան մե-
ղադրելով հայկական բարօգչության ազ-
դեցությանը ենթարկվելով համար:

Գոնե Կոնստանցում անտեղյակ մարդ չմնաց, եթե վախից ներկայացումը չփհացին էլ, սկսեցին ճանաչել թուրքեր՝ ուրիշի երկուու իրենց կարգուկանոնը թելարելու չվերջացող մոլուցքը: Ինամ լինի, թե հյուլատու, նոյն տաճարա-նությամբ է գործում: Կոնստանցի թուրքերի 3000 անդամից կազմված համայնքային կենտրոնը հեռվից էլ տեսանելի է՝ սպիտակ-կաղողս, 35 մետրանոց մինարեթը Գերմանիայում բարձրերից մեկն է: Ինամին ուղարկում է Թուրքիան, Փինանսական խնդիրների ժամանակ բաղադրային հեխանությունն է օգնում, 82 000 բնակիչ ունեցող Կոնստանցի օսարեկրացիների մեջ մեծամասնություն կազմող թուրքերի միջոցառումներին բաղադրեց դարում է:

Գերմանական նամուլվի այս հրադարանը կումն ընթերցելիս չես էլ եղրակացնի, թե ինչպատճեն աշխատանքում ոչ թե ինտեղում մասն հաստատնան նասին դիմում ընդունվի, այլ անհանդուժողականության վայրուագ դրսելուման: Կոնսամցում վախենան, եթե 2011-ի մարտին 46-ամյա սուցիալ-դեմոկրատ Քրոնիկի, ալեք Ցահիլդա Սարիկասին, որ նաև ակցուում էր Երկար մասային ընտրություններին, եւ որն ակնհայտ ընդդիմանում էր զիսառու կամենու դարտադրանքին, վայրագործեն ծեծի ենթակա թարկեցին: Թեմետք գործի բնությամբ սկսեց զբաղվել դատախազությունը, բայց մինչ օրս էլ գործի հաճախանմեները չտարգարանվեցին: Փասն այն է, որ դրուիկին 2010-ին հանդես էր եկել ֆյունարան նաև նախկին բռնցքամարտիկ, կրոնականություն, սալաֆիսմեներին հարող, իսլամի բարոգիչ Պիեռ Ֆոքելի դեմ, երիտասարդ թուրքերի ցըշանում նկատվող ազգայնականության աճը դայմանավորելով հենց այս բարոգիչ ակտիվությամբ:

զարդույցը թերի հաջորդ համարում
խճ.): Մի մասը դժգոհում է, թե հենց նա
դիմի տեղի չswr ձնումներին ու որեւէ
զիջում չաներ, բայց մյուսները հակված
են նկատելու, թե դարն Նիխով քարոզնի
եւ կախեցած դերասանների շահերից ելք
գելով է թուրքերին հանդարտեցնող բայլե
արեւ:

Բարեն-Վյութեմբերգի 5000-անց համայնքի հոգեւոր հովհակ Տիրասուր բանա Սարդարյանն ամեն դեմքում ընուն ի առաջի ուսասարդութանը, ու

ԺԵՅՑ Է: Բողոքի ալիքը չղիշի վախտեցն Արանց, ովքեր հետաքրված են ղատոն թյամբ, դիմի գան թարռն, դիմեն ներկայացումը, խոսեն, բանավիճեն: Թարռն հրավիրում է բնարկման:

Աղրիի 13-ին ժամը 20-ին այդուհան բննարկում կայացավ՝ Սեյհան Բայրամի, Էրդալ Դողանի, Բագրատ Էստույխի մի քայլությունը («Ազօտ», Հաֆֆի Ջանդամի) գործությունը և մանահայկական ընկերակցությունը) և Այս Սոյլեմենքօղլուի մասնակցությամբ քննարկումը վարել է Վոլֆանգ Թոյդե («Զյուլիդյոչ ցայրունգ», Ցյուրիխ): Հիմքությունը նույնական է առաջարկությունը: Թեեւ աղրիի 2-ին 88-ամյա կը բոլորած գրողը թուրք հյուլաբառի նաև մակին արագ արձագանել էր. «Այդ առի թով որեւէ բանավեճ չկա, դա ցեղասպանություն էր»: Քննարկումը չսկսած՝ ցույց ցարտել էին Ֆրիդրիխ «Ալես» ֆիլմը: 2015 հոգանոց հանդիսատեսի մտի կողմնական ցույցն արդեն ուղղորդվել էր, թուրք զանազան վաճան ինչքան էլ Այս Սոյլեմենքօղլուի թուրք դաշնա, նրա մատածին հակառակ փաստարկներին այս լսարանում ոչ թաճանակի դակասի դատճառով, այս հետման չունենալու մեկնաբանությամբ տեսական աշխատանքների մասին:

Սեզ հետ գրուցում Շաֆֆի Ջանոյան
վերհիշյալ հաղորդումը հաստատել
նաեւ «Զյուլկուրիեր» թերթը: Իսկ թարմ
նի հանրային կաղերի դատախանառու
տիկին Ջրառազը, ի դատախան մե
հարցման ներք, թե բննարկումն անցել
հետաքրքրական մթնոլորտում, բուրքական
անքորդից վախ չեն նկատել: Դրամա-
տուրգ Լաուրա Էլլերտոնֆերին զարմած
ել է, որ բողոքի ցուցին մասնակցած
թուրքի մեծ մասը խոսում է առանց ներ
կայացումը դիմուլությունը: Նրանց թիրախը առ
ուահրն է մնում: Ապահովը, որովհե

որի բաղաբական ազդանշանը դժվար չէ կրահել՝ Թուրքիան դեմք է դառնա ԵՍ լիիրավ անդամ, գրում են գերմանացի մեր գործընկերները։ Մեկ ուրիշ լրատու, որ Հայոց ցեղասպանությունը բնութագրելիս ընտրում է ամերիկացի գորո, Հոլովոսը Վերաբրած Ելիս Վիխ-գելի ընութագրումը՝ «Հոլովոս Հոլովոսից առաջ», գրում է՝ « Մինչեւ օրս Թուրքիան ուրանում է, իսկ գերմանացիների ներգրավվածությունն ապրկալիութիկ դասմական այս իրադարձության մեջ դեռևս քերին է հայսին։ Նույնիսկ 2005-ին, երբ Բունդեսթագը 1915-ի 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանության մեջ գերմանացիների անուղղակի մասնակցությունը ճանաչեց, դասմության «վերանայում» դրան չհետեւեց Թուրքիը ոչ այնքան թեմադրության, որը բան ապահով քեզ են որորում, որ 100

თას აღმაფრ წეს სა წოლოის, ირ 100 ასრ აოავისა წხმენერ ძნ, არსავო- ქაბ է აյսოვა მთირჩანა, კაოაქა- რი, ჩესუ მასაუიტეინე»: მთერტენ- სთხელანის ნენ, ირ ხელამასაუები მას- ჰიუებ ნაխარაოიტეინე წნანაშასტე ხ- მთირაკან ქართვაბერ: ალექსი 12-ენ- სთხალან ხელისასასტეიტეინე ხ- «ცისადარებ ნაխარჩენე» ხალირტე- გენ, მე მასრნე კაოაქამდ ჟასორენ დასამარსტე է ხელამასაუები ჩნსა- რაგენი ხარგერი ნაխარა, თეგიალ- ენდილარასაკან ჰისასაკეიტევან ანდამ მეტე ენსებ მასასი ლაქაბერ: «- მე ნაխარად მთირაკან ბადის ილე კარტებ ერ ალნილე, მე ნა ეს დონე მე- ანდამ ენდამარტეინე ქსტელი გან- ჰიუები ჰილენა: ღლ ირ მო აცხა- სამანე მას է კადმის ნახე ზურახა- რეც ხარგერ ქცერეტერ სხალეს ხა- ეს ხარგერ სახალაკე მასა- სამანე ტ, მე ირ ქცეკავარ ის მასაკუ- მე, ის ეს არსატენ ქსტელი ნაխარად ჯ- ტ ეს ქალენ სახალანარტეინე է მა- ხამიღის ჭალაჭაკან ქრბეზნერენ, არ- ვესებ მე მასაკუმე ხანტემ ჯელი ქრ- ტენიცის ილე»: ჩნსადარაგები ნაխა- რატ ლაქაბერ ქცერეტერ ედირენ- ტეინ է ხაესნე ნახე ხელამასაუები ზურ- რენ სახალაკან მასადასაკრ ტრისონე- დენდილარასაკან მითევან ანდამ მეტ- ენ ხარეს ლასონა: სა ნაխარარისის წ- ნანაშასტე է ზაენ გელამანიტევან ხა- რენის «მარატოლაკან ქცეკაბერ» ხა- მარ ხელაკასენელი, მე «მაცსო- ნეან ჯილ აენ ისტე, ირ ქაროლანა ად- გელ მოსტ ადგამანასაკან ზურტებ ქრა- მაცსონა უსტებადირხასაკან ზურტებ ქრა- ხა ხამაჯენ ქიფრამასანიტევანე»:

Եղբակացներ
Դեռ գրողն ունեցավ ուժը գրելու, գերմանական թատրոնը՝ թեմադրելու, հայերս՝ խաղացողները չենք, խաղացնողներն ենք լինելու:

